

Je hoort haar naam en je bent in Afrika. Of toch niet. Schrijfster Chika Unigwe komt uit Nigeria, maar woont al jaren in Turnhout met haar Belgische man en vier kinderen. Niet enkel voor haar Engelstalige literair werk werd ze bekroond, intussen heeft ze ook twee opgemerkte Nederlandstalige romans op haar naam staan. Deze 'wereldvrouw' met talent leeft en werkt tussen verschillende talen en culturen.

Erik De Smet

'Menselijke identiteit is vloeibaar'

CHIKA UNIGWE

CHIKA UNIGWE'S eersteling in het Nederlands, *De feniks*, was meteen ook de eerste roman van de hand van een Vlaamse migrante schrijfster. Het boek, inmiddels genomineerd voor de Literatuurprijs Gerard Walschap, is het trieste maar ook bemoedigende verhaal van een Nigeriaanse die door haar huwelijk in België belandt. Het speelt zich af in Turnhout en behandelt thema's zoals rouw, ziekte en eenzaamheid. *Fata Morgana*, dat vorige maand uitkwam, vertelt dan weer het aangrijpende wedervaren van Afrikaanse prostituees in Antwerpen. Sinds dit jaar zetelt de Belgisch-Nigeriaanse schrijfster ook in de gemeenteraad van haar thuisstad.

„Ik had het eigenlijk niet verwacht verkozen te worden”, lacht ze. „Maar als je ergens woont, moet je deel van de gemeenschap gaan uitmaken. Na tien jaar in deze stad voel ik me hier echt wel thuis. Mijn ervaring is dat, als je wat moeite doet, het wel lukt om hier een steek te vinden. Lukt het niet, dan is er wat aan de hand. Met jou óf met de gemeenschap waarin je als migrant terecht kwam.”

– Ook als Afrikaanse in een Vlaamse provinciestad?

Oh, Turnhout heeft een behoorlijke groep migranten, ook Afrikanen. Anderzijds klopt het dat wij toch nog betrekkelijk onzichtbaar zijn. (*lacht*) Dat verandert gelukkig, enkele kassiersters in de supermarkt en één taxichauffeur zijn intussen van Afrikaanse herkomst.

Wist je dat ons stadje een stuk of vijf verschillende Afrikaanse kerkgemeenschappen telt? En dat zijn meer dan zomaar kerken. Migratie brengt vaak eenzaamheid met zich mee. Word je lid van zo'n gemeenschap, dan krijg je een nieuwe familie. De kerkgemeenschap zorgt voor het onthaal van de nieuwkomers, helpt de families met de papieren, bemiddelt zelfs voor werk en bezorgt werkloze leden een soort leefloon. Nadeel is dat het contact met de buitenwereld beperkt blijft en de leden als in een getto leven. Vele

Afrikanen ervaren de Vlaamse parochies als saai en koel. Tegelijk geloven zij snel praatjes, bijvoorbeeld dat een bepaalde school racistisch zou zijn.

– Mogen we u een Afro-Belg noemen?

Menselijke identiteit is vloeibaar. Sinds 1999 heb ik een Belgisch paspoort. 'Afro-Belg' drukt uit dat je tegelijk Afrikaan en Belg, lees Europeaan, kunt zijn. Het spijtige is dat vele Vlamingen dat niet kunnen aanvaarden. Een kennis is Rwandese van geboorte, maar als klein kindje door blanke ouders geadopteerd. Sindsdien was ze nooit meer in Afrika. Toch krijgt ze nog altijd complimentjes, omdat ze zo goed Nederlands praat!

Je moet mensen aanvaarden om hun persoon, ongeacht hun huidkleur. De wereld wordt kleiner en we worden allen uitgedaagd om onze eigen identiteit te zoeken. Voor mijn kinderen, die niet blank zijn, is Afrika allereerst een vakantiebestemming, niet

hun thuis. Zij zijn van Turnhout. Het zou voor hen vreselijk zijn te moeten horen dat ze geen 'echte' Belgen zijn.

– In 'De feniks' lezen we een scherpe kritiek op de afstandelijke cultuur van de Vlamingen. „Mensen voor wie familie niets betekent”, schrijft u. Was dat bewust?

Na de dood van haar kind bevindt het hoofdpersonage zich in een sombere gemoedstoestand. Ze worstelt met felle negatieve gevoelens en het valt haar zwaar het goede te zien. Ze heeft heimwee en idealiseert haar vroegere thuis in Nigeria. Maar om eerlijk te zijn, ook voor mij was mijn eerste Vlaamse begrafenis een behoorlijk schokkende ervaring. In Nigeria huilen de mensen, en als je niet kunt huilen, dan huur je daar iemand voor in. Een kerkelijke begrafenisdienst is er een intens gebeuren. Hier zit iedereen stokstijf

en doodstil. En dan de koffietafel achteraf! De mensen hier doen alsof er niets is gebeurd. De gesprekken gaan over koetjes en kalpjes en over de bakker die de pistolets leverde...

– Uw nieuwe boek vertelt over Afrikaanse prostituees in Vlaanderen. Opnieuw een verhaal over Afrikanen in Vlaanderen.

In mijn geboorteland is er natuurlijk ook prostitutie, maar niet zo zichtbaar. Ik ben katholiek opgevoed en was danig van streek toen ik hier op een dag toevallig in de rosse buurt verzeilde. Met enkele zwarte meisjes voerde ik gesprekken om te achterhalen waarom ze dit deden. Sommigen bleken een universitaire opleiding te hebben genoten, maar ze hebben in hun land bitter weinig keuzes en kansen. Hier verdienen ze als prostituee meer dan in Nigeria en het geld sturen ze naar de familie in Afrika. Tragisch.

Fata Morgana is geen *feelgood-story*, maar een verhaal over meisjes die een beter leven wensen. Slachtoffers zou ik hen niet willen noemen. Wat mij bijvoorbeeld opviel is hun grote levensvreugde. In het Engels zeggen ze: „If life gives

you lemons, make lemonade.” Als het leven je citroenen biedt, maak er dan limonade van. De meisjes blijven hun dromen van weleer koesteren en hopen op een beter leven. Een van hen wenste een school op te richten, een andere wilde dan weer zelf *madame* worden. Ik ben blij dat ik het boek geschreven heb, want het was ook voor mij een ontdekkingsreis.

– Waarom telt Vlaanderen, anders dan Nederland of Groot-Brittannië, zo weinig migranten die zich wagen aan het schrijven? In de Angelsaksische wereld werd iemand als Salman Rushdie al veelvuldig geridderd voor zijn bijdrage aan de Engelse literatuur.

Ja, ik vind het ook spijtig dat de stem van de 'nieuwe' Belgen nog te weinig klinkt. We moeten ons eigen verhaal kunnen vertellen. En de 'oude' Belgen moeten zichzelf leren zien door de ogen van de nieuwe. Dat is een leerproces voor iedereen, dat ons helpt gemeenschap te vormen. De dertiger Mustafa Kör uit Maasmechelen vertelt in zijn boek *De lammeren* over het Maasland zowel als over zijn geboorteland Turkije. Het verscheen onlangs bij een Nederlandse uitgeverij.

Hier gaat het dus traag. Waarom? Ooit werd ik uitgenodigd om als allochtone een panel te bemensen. Ik woon nu zowat tien jaar in Vlaanderen, dus mij mag je gerust zo bestempelen. Maar mijn tafelgenoten bleken een Marokkaanse actrice en een Turkse nieuwslezer van de tweede en derde generatie te zijn. Zijn zij nog steeds allochtonen? Hoe Vlaams moet je zijn, om als Vlaming te worden beschouwd?

Ik schrok behoorlijk van wat Wouter Van Bellingen (de eerste zwarte schepen in een Vlaamse gemeente, die werd geconfronteerd met trouwlustigen die weigerden door hem gehuwd te worden, *n.d.r.*) moest beleven. Het spontaan aanvaard worden, mis ik hier. Maar het zal wel veranderen. Nationaliteit heeft niets met kleur te maken. Huidkleur is slechts een *accident of nature*, een gril van de natuur.

De *feniks* en *Fata morgana* van Chika Unigwe verschenen bij Meulenhoff/Manteau.

© Wim Hendrix